

בס"ד, י"א שבט התשפ"ד

בבא קמא דף פ' – אגדתות יישוב ארץ ישראל, מותר לגדל חתול? כלב?

מושגים:

1. בי שבוע הבן, בי ישוע הבן –
הגמ' מספרת שרב, שמואל ורב אסי הזדמנו לבי שבוע הבן, שהכוונה לשמחת ברית מילה אחרי שבוע ללידה, או לבי ישוע הבן, שזו מסיבה לפדיון הבן, כי ישוע זה פורקן.

שאלות:

1. הרופא המליץ לאלישיב לשתות בכל יום חלב עזים, האם מותר לו לגדל עז?

המשנה אמרה שאסור לגדל בהמה דקה בא"י.

הגמ' מביאה את דעת ר"ג שחלק ואמר לתלמידיו שמותר להשהות בהמה דקה בתנאי שיקשור אותה לכרעי המיטה שהיא לא תצא לרעות בחוץ.

הברייתא מביאה מעשה בחסיד שהיה צריך לשתות חלב עז כצורך רפואי, והביאו לו עז וקשרו בכרעי המיטה. וחבריו שבאו לבקרו וראו את העז, לא נכנסו ואמרו 'ליסטים מזויין בביתו של זה'. חכמים בדקו ואמרו שזה העוון היחידי שהיה לאותו חסיד, (וגם הוא עצמו אמר שזהו העוון היחידי שלו) שעבר על דברי חבריו, שאמרו שאסור אפילו להשהות בהמה דקה בא"י.

רבי ישמעאל אמר שמבית אביו היו בעלי בתים בגליל העליון, ובתיהם חרבו משתי סיבות,

(1) שהיו רועים בהמה דקה בחורשין, שזה אמנם מותר, אבל בדרך לחורשין היו מעבירים את העדר דרך שדה קטנה פרטית של אחרים (רש"י).

(2) והם היו דנים דיני ממונות ביחיד. ולמרות שזה אפשרי, ראוי לא לעשות כן (שטמ"ק בשם המאירי)

2. סוניה האלמנה כעסה על הבן שלה ונשבעה שתתחתן עם הראשון שהיא תפגוש, מוחמד המנקה צלצל בדלת, סוניה צריכה להתחתן איתו?

הברייתא בגמ' אומרת שרועה בהמות דקות שחוזר בתשובה, לא צריך להיפטר מיידית מהעדר שלו, אלא יכול למכור לאט לאט בשביל למנוע ממנו הפסד גדול.
הדין הזה נכון גם עבור:

- גר שקיבל בירושה כלבים וחזירים יכול למכור אותם לאט לאט.
- מי שנדר לקנות בית או לישא אשה בא"י, לא מחייבים אותו לעשות את זה מהר בלחץ.

והגמ' מביאה מעשה (כמו בשאלה שלנו), שאשה נשבעה שתתחתן עם מי שיבא וקפצו עליה אנשים לא הגונים, וחכמים לא חייבו אותה להתחתן איתם, כי ההבנה היא שנדרה רק למי שהגון לה.

3. אורי מגדל כלב פודל, זה מותר?

הברייתא בגמ' מוסיפה שאסור לגדל גם חיה דקה, שזה צבאים ושועלים (רש"י), רבי ישמעאל מונה אוסף של חיות שמותר לגדל אותם, ביניהם כלבים כופרים וחתולים, קופים וחולדות סנאים, כי הם מועילים לנקר את הבית מעכברים. רש"י מסביר שכלבים כופרים זה או כלבים קטנטנים, או כלבי ציידים, שהם לא מזיקים.

רב יהודה אמר שחולדות סנאים זה שרצא חרצא, או חרצא דקטיני שקיא ורעיא בני ורדיני. כלומר, שרץ שרגליו דקות ושוכן בשיח הסנה, והתוספות אומרים, שהחריצים ניכרים ברגליים ולכן נקרא חרצא. (ר"ת בתוספות אומר, שחכמים מסתפקים האם זה שרץ החולדה שמופיע בכתוב, שהרי החולדה שבכתוב קטיני שקיא, שרגליה קצרות והיא שורצת).

4. אבין גר בבבל, הוא יכול לגדל עיזים?

רב יהודה אמר בשם רב, 'עשינו עצמינו בבבל כא"י לבהמה דקה'. כי התרבו שם התלמידים בגלות והתיישבו ביישוב קבוע. רב אדא בר אהבא שאל את רב הונא מה לגבי העיזים שלו? ורב הונא השיב שחובה אשתו שומרת עליהם. ראב"א אמר תקברינהו חובה לבנה. ר"ח מובא בתוס', מסביר שזו לשון שאלה, האם היא עסוקה עם עיזים ואין לה פנאי לגדל את ילדיה, האם היא רוצה חלילה לקבור אותם. הגמ' אומרת שהביטוי הזה היה 'כשגגה היוצא מלפני השליט', וכל עוד ראב"א היה בחיים לא היו לר"ה ילדים מחובה.

(בלשון אחרת הגמ' אומרת, שר"ה אמר בשם רב, שמאז שרב הגיע לבבל התחילה ההנהגה כמו בא"י, שלא לגדל בהמה דקה).

5. רב, שמואל ורב אסי עומדים להיכנס לבית המדרש, מי אמור להיכנס ראשון?

הגמ' מספרת שרב, שמואל ורב אסי הזדמנו לנבי שבוע הבן, שהכוונה לשמחת ברית מילה אחרי שבוע ללידה, או לנבי ישוע הבן, שזו מסיבה לפדיון הבן, כי ישוע זה פורקן.

רב כיבד את שמואל ולא רצה להיכנס לפניו, רב אסי את רב, ושמואל את רב אסי. ואז נוצרה לולאה אינסופית ואף אחד מהם לא נכנס.

הגמ' אומרת ששמואל צריך להיכנס אחרון, כי רב כיבד אותו לא בגלל שהוא היה גדול ממנו, אלא בגלל שרב בטעות קילל את שמואל במסכת שבת, ולכן נהג בו כבוד.

עד שהם המתינו בא חתול וקטע את היד של התינוק.

ולכן רב דרש, שחתול מותר להורגו, ואסור לקיימו כלומר חייבים להורגו. ואין בו משום גזל אם מישהו הורג אותו. וגם אין חובה לקיים השבת אבידה על העור של החתול.

הגמ' מקשה על הדין הזה שהרי ר"ש ב"א (בעמוד הקודם הגי' היתה רבי ישמעאל) אמר שמותר לגדל כלבים כופרים, חתולים ועוד, כי הם מועילים לנקר את הבית מעכברים.

הגמ' מתרצת שיש סוגי חתולים שונים, והגמ' מגיעה למסקנה שהחתול שרב אסר לגדל הוא שחור בן לבן שגם הסבא שלו לבן.

6. משה לא הצליח להתברג כחבר כנסת, האם יש לו עוד סיכוי בבחירות הבאות?

הגמ' מביאה מספר אפשרויות מי מהבנים של רב פפא אמר את שלושת ההנחיות הבאות:

- (1) מתריעים בתקיעת שופר וחצוצרות בציבור ואפילו בשבת, על החיכוך, שזה שחין כי אדם מתחכך בגללו.
הגמ' מקשה מברייטא שאומרת שעל כל מיני פורענויות ושחין ביניהם לא מתריעים אלא צועקים שהכוונה ביחידים ולא בציבור?
הגמ' מתרצת שיש סוגי שחין שונים והיבש הוא יותר מסוכן ולכן עליו מתריעים בשבת, (כמו שמוכח מהפסוק שהשחין במצרים היה יבש מבפנים, ורק מבחוץ היה לח – פורח אבעבועות).
- (2) דלת הננעלת לא במהרה תפתח.
הכוונה שאם פוספסה הזדמנות, היא לא במהרה תחזור.
מר זוטרא אמר שהכוונה לסמיכה, שחכם שפספס הזדמנות שיסמכו אותו, ההזדמנות לא תחזור מהר.
רב אשי אמר שמדובר שקורות לאדם צרות, שמריעין לו, המצב לא ישתפר לטובה במהרה. רב אחא מדפתי אמר שלעולם לא מטיבים לו, אבל הגמ' אומרת שכן מטיבים לו, ור"א מדפתי תיאר את מה שקרה לו עצמו שרצו להושיבו בראש הישיבה, וזה לא הסתייע לעולם.
- (3) מי שקונה בית בארץ ישראל, כותבים עליו אונו אפילו בשבת. כלומר שטר מכירה כדי להבטיח את הקניה. הגמ' מסבירה שמדובר שמי שכותב את השטר הוא גוי. והתירו את האיסור של חכמים של אמירה לגוי, בגלל החשיבות של יישוב א"י.
ר"ש בר נחמני אמר שמשום יישוב א"י תיקנו חכמים שמי שקונה עיר, מכריחים אותו לקנות גם את הדרך אליה מכל הכיוונים, כדי שאנשים יוכלו להגיע אליה בקלות.